

The Model of Strategic Leadership Development for School Administrators in Phetchabun under the Office of Basic Education Commission

Sutsawat Praphaipheth^{1*} Suphot Praphaipheth²

¹ *Independent scholar*

² *Independent scholar*

* *Corresponding author. E-mail: sudprapai1@gmail.com*

ABSTRACT

This research aimed to develop a strategic leadership development model for school administrators in Phetchabun Province under the Office of the Basic Education Commission. The key informants used to create the model were 5 experts in educational management, who were selected through purposive sampling and in-depth interviews. The model was then developed by 10 educational administration experts using focus group discussions. The sample that provided feedback on the model's appropriateness consisted of 201 school administrators in Phetchabun Province under the Office of the Basic Education Commission, selected through stratified random sampling. The research instruments included a strategic leadership characteristics questionnaire and a focus group discussion record. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that the strategic leadership development model for school administrators in Phetchabun Province under the Office of the Basic Education Commission comprised 6 components: 1) strategy analysis, 2) vision, mission, focus, and organizational direction setting, 3) strategy formulation, 4) strategy implementation, 5) strategy evaluation and control, and 6) self-leadership and organizational leadership. The overall appropriateness of the model was rated at a high level, except for the "vision, mission, focus, and organizational direction setting" component, which was rated at the highest level.

Keywords: Development Model, Strategic Leadership, School Administrators

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุดสวัสดิ์ ประไพเพชร^{1*} สุพจน์ ประไพเพชร²

¹ นักวิชาการอิสระ

² นักวิชาการอิสระ

* Corresponding author. E-mail: sudprapai1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างรูปแบบคือ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการพัฒนารูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 10 คน ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 201 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าสถิติพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์กลยุทธ์ 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้น และทิศทางองค์กร 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ 5) การประเมินและการควบคุมกลยุทธ์ และ 6) การเป็นผู้นำตนเองและน้ององค์กร พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นและทิศทางองค์กร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการวิเคราะห์กลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ การประเมินและการควบคุมกลยุทธ์ และ การเป็นผู้นำตนเองและน้ององค์กร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารสถานศึกษา

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคการปฏิรูปการศึกษา โดยมีแนวคิดในการปฏิรูปการบริหารและการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (2560 – 2579) กำหนดว่า “ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยและตอบสนองต่อการบรรลุถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้วางกรอบและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัย ให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อรองรับ

การกระจายอำนาจการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำองค์กรที่สำคัญ การบริหารองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารจะต้องมีกลยุทธ์และมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารงานเพื่อตอบสนองนโยบายระดับชาติและรองรับการกระจายอำนาจ ความสำคัญของผู้นำ และภาวะผู้นำ (Leadership) มีการศึกษาวิจัยจำนวนมากทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยที่ยืนยันว่าผู้นำและภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลขององค์กร ผลการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในองค์กรและตัวแปรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง (Tucker, 1990; Bass & Avolio, 1994; รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2545) ในยุคปัจจุบัน ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตามสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ทั้งนี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ยังช่วยพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนและการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมี เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557) นอกจากนี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ยังหมายถึงความสามารถในการคาดการณ์ มองการณ์ไกล คิดอย่างเป็นระบบ และมีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางขององค์กร รวมถึงสามารถสร้างความยืดหยุ่นและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (Schoemaker et al., 2020) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ สุภาพร ภิรมย์เมือง (2563) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทยยังขาดทักษะด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการคิดเชิงระบบและการสร้างนวัตกรรม ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังนั้นจากความคิดเห็นและข้อสรุปที่สอดคล้องกันในเรื่องภาวะผู้นำที่สามารถพัฒนาได้จึงให้เน้นให้ความสำคัญของกระบวนการอิทธิพล ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าพยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้นชี้นำผลักดัน ให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น มีความเต็มใจ พึงพอใจ และกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การเป็นเป้าหมายร่วมกัน (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2557)

จากแนวคิดพื้นฐานภาวะผู้นำ (leadership) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557) นอกจากนี้ยังมีการสรุปกระบวนการทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership theory paradigm) เพื่ออธิบายแง่มุมของผู้นำในเชิงปฏิบัติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีพัฒนาการมา 4 กระบวนทัศน์หลัก คือ กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ (trait leadership theory paradigm) กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (behavioral leadership theory paradigm) กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (contingency leadership theory paradigm) และ กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ (integrative leadership theory paradigm) (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557) และใน Lussier and Achua, 2007 Wikipedia (อ้างอิงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2557) ให้ทัศนะว่า ทฤษฎีตามกระบวนทัศน์ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการในระยะเริ่มแรกมีกล่าวถึง 3 ทฤษฎี คือ ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาบามี ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ และได้กล่าวถึงภาวะผู้นำทางการศึกษา (educational leadership) ในความหมายเดียวกันกับภาวะผู้นำของสถานศึกษา (school leadership) ว่าเป็นกระบวนการเกณฑ์และชี้นำความสามารถและพลังของครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาร่วมกัน

จากบทความความเป็นมาและรายงานการวิจัยดังกล่าวข้างต้น รวมถึงการศึกษาบริบทของจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความท้าทายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบริบทในแต่ละพื้นที่ รวมถึงความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนและชุมชน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์, 2565) งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกล

ยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดเพชรบูรณ์ และช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างสรรค์กลยุทธ์ด้านการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตอบสนองต่อความต้องการของระบบการศึกษาในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 414 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างรูปแบบคือ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการพัฒนารูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 10 คน ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม และกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในขั้นตอนของข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 201 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนของข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพ ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในตำแหน่ง

ตอนที่ 2 รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์กลยุทธ์ 2) องค์ประกอบด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นและทิศทางองค์กร 3) องค์ประกอบด้านการกำหนดกลยุทธ์ 4) องค์ประกอบด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ 5) องค์ประกอบด้านการประเมินและการควบคุมกลยุทธ์ และ 6) องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำตนเองและนำองค์กร เป็นลักษณะแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) มีค่าเท่ากับ 0.95

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการมีหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 201 ฉบับ และขอความอนุเคราะห์ให้ส่งกลับภายใน 4 สัปดาห์ เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วให้ส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัยโดยตรงตามที่อยู่ที่แจ้งไปพร้อมกับแบบสอบถาม

3) ดำเนินการติดตามแบบสอบถามคืนและนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบ พบว่าแบบสอบถามใช้ได้ทั้ง 201 ฉบับ

4) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

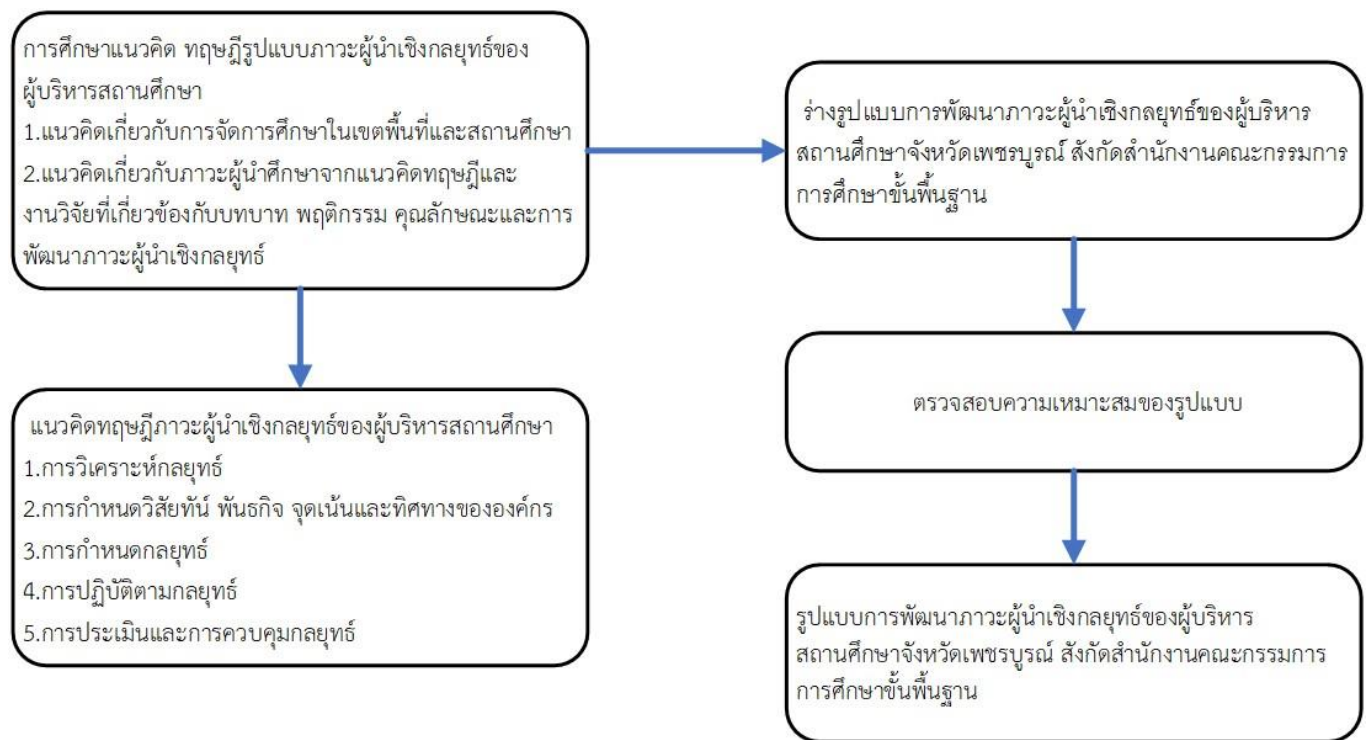
1) การวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยตัดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน และสรุปประเด็นเป็นกรอบคำถามเพื่อสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) โดยถอดเทปการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการคำนวณหาค่าร้อยละ โดยคัดเลือกข้อความที่ผู้ตอบมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไปในเรื่องรูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดลำดับข้อมูลตามข้อสรุปที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาระบบผู้นำเชิงกลยุทธ์ ถ้อยแถลงตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย โดยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการด้านการบริหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ Davies and others (2005) , Preedy Glitter and Wise (2003) DuBrin (1998), ทศพล ศิริสัมพันธ์ (2548) , วิโรจน์ สารรัตน์ (2557) สุรศักดิ์ ลดาธนศักดิ์ (2561) สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก จำนวน 6 องค์ประกอบ ตามภาพที่ 1 ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์กลยุทธ์ 2) องค์ประกอบด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นและทิศทางองค์กร 3) องค์ประกอบด้านการกำหนดกลยุทธ์ 4) องค์ประกอบด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ 5) องค์ประกอบด้านการประเมินและการควบคุมกลยุทธ์ โดยเขียนภาพประกอบได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์กลยุทธ์ 2) องค์ประกอบด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นและทิศทางองค์กร 3) องค์ประกอบด้านการกำหนดกลยุทธ์ 4) องค์ประกอบด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ 5) องค์ประกอบด้านการประเมินและการควบคุมกลยุทธ์ และ 6) องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำตนเองและนำองค์กร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มี 6 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการวิเคราะห์กลยุทธ์ 2) องค์ประกอบด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นและทิศทางองค์กร 3) องค์ประกอบด้านการกำหนดกลยุทธ์ 4) องค์ประกอบด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ 5) องค์ประกอบด้านการประเมินและการควบคุมกลยุทธ์ และ 6) องค์ประกอบด้านการเป็นผู้นำตนเองและนำองค์กร

1. ด้านการวิเคราะห์กลยุทธ์ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์กลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพภายใน ภายนอกและแนวโน้ม 2) การประเมินความสามารถขององค์กร 3) การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์กลยุทธ์ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมจากการนำไปปฏิบัติจริงตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยรัตน์ เมืองสง (2550) กล่าวว่าสภาวะที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการกำหนดทิศทางและการกระตุ้นแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกที่เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพ

มากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดพลังร่วมในการในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ดีขึ้นและผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จ

2. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นและทิศทางองค์กร ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ ผู้นำเชิงกลยุทธ์จะต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม เพียง การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นของสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมจากการนำไปปฏิบัติจริงตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพานิ สฤณภูวนิช (2546) ที่ว่าหัวใจสำคัญที่จะทำให้กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอยู่บนรากฐานของข้อมูลข้อเท็จจริง และมีการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ ผู้นำเชิงกลยุทธ์จะต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม

3. ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การร่วมกันจัดทำกลยุทธ์ขององค์กร 2) การร่วมกันกำหนดนโยบาย โครงการ แผนงาน กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ 3) การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมจากการนำไปปฏิบัติจริงตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการจัดทำกลยุทธ์เป็นกิจกรรมเชิงกลยุทธ์ที่ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ในแต่ละองค์กร

4. ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดแผนงานในการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการทำงานตามแผนกลยุทธ์ 3) ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมจากการนำไปปฏิบัติจริงตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ภิรมย์เมือง (2556) พบว่าผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และการวางแผนนโยบายต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และการตัดสินใจ มีการทำงานเป็นทีม ต่างมุ่งให้โรงเรียนมีคุณภาพ และประสบความสำเร็จในการบริหารและจัดการศึกษา

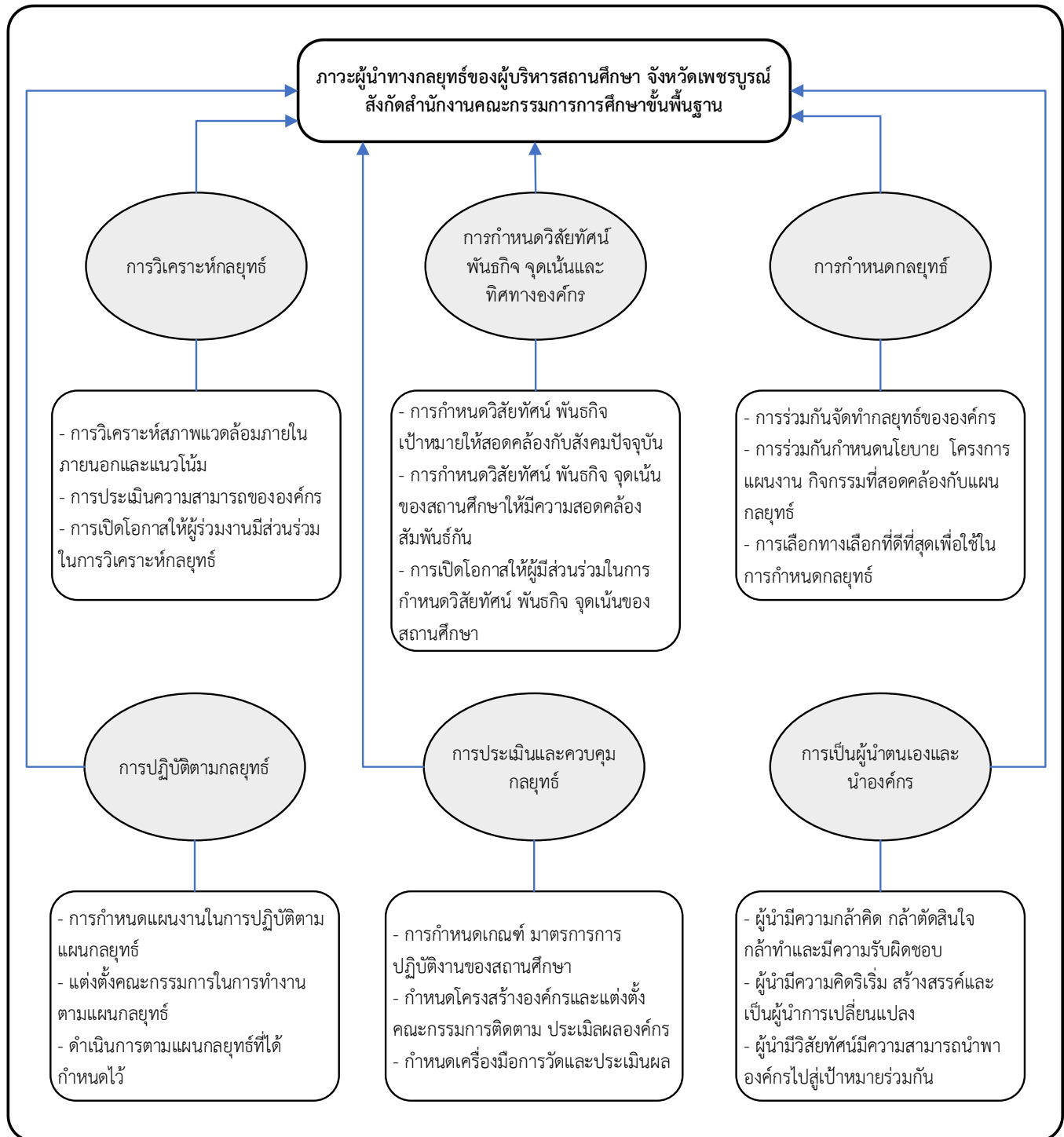
5) ด้านการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดเกณฑ์ มาตรการการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 2) กำหนดโครงสร้างองค์กรและแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลองค์กร 3) กำหนดเครื่องมือการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมจากการนำไปปฏิบัติจริงตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ ลดาธนศักดิ์ (2561) พบว่า ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นประกอบด้วยการปฏิบัติตามกลยุทธ์ ซึ่งจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีการควบคุมเพื่อให้มีการจัดการทรัพยากรขององค์กรและกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามกลยุทธ์ ผู้บริหารจะต้องประยุกต์ใช้หน้าที่การควบคุมในกระบวนการบริหาร

6) ด้านการเป็นผู้นำตนเองและนำองค์กร ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ผู้นำมีความกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าทำและมีความรับผิดชอบ 2) ผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 3) ผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมจากการนำไปปฏิบัติจริงตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบมีความ

เหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธนภณ ธรรมรักษ์ พบว่า ผู้นำมีความกล้าในการคิด กล้าตัดสินใจ กล้าทำ และพร้อมรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ร่วมงานและบุคคลอื่นได้อย่างชัดเจน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีศักยภาพทางความคิด

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งรูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยอาศัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้น เป้าหมายเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนและคุณภาพการศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การนำทีม การนำองค์กร ส่งผลต่อการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำรูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ได้เป็นแนวทางในการกำหนดคุณสมบัติเพื่อพิจารณาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรนำองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 6 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 18 ตัวบ่งชี้ เพื่อให้มีเครื่องมือวัดการบริหารตามตัวบ่งชี้และให้ผู้บริหารใช้ในการพัฒนานตนเองและพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

3.1 การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างๆ ทั้งในด้านจังหวัดอื่นๆ หรือต่างสังกัด

3.2 ควรทำการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในโอกาสต่อไป

3.3 ควรทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือการวิจัยแบบผสมวิธี เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปรินญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กนกอร สมปราษฎย์. (2557). ภาวะผู้นำโรงเรียนและการพัฒนาตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ขอนแก่น: คลังนาโนวิทยา.
- กัลยรัตน์ เมืองสง. (2550). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพันธ์ เขจรันท์. (2552). การจัดการเชิงกลยุทธ์ *Strategic Management* (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น
- ธนภณ ธรรมรักษ์. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น จำกัด

- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2545). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสภาพในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง. *วารสารการบริหารคน*, 23, 98-102.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนวัตกรรมการร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์การพิมพ์
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2554). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2554). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- สุภาณี สุธวานิช. (2546). *การบริหารเชิงกลยุทธ์: แนวคิดทฤษฎี*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุภาพร ภิรมย์เมือง. (2556). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3*. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรศักดิ์ ลดาธนศักดิ์. (2561). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปในจังหวัดสกลนคร*. ปริญญาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับอัปเดต 2563
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ) เอกสารเผยแพร่ของสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ 2561
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์. (2565). *แผนปฏิบัติการด้านการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins Publishers.
- Davies, B., and others. (2005). *Strategic Leadership*. In B. Davies (ed.) *The Essentials of School Leadership*. London: SAGE.
- DuBrin, A.J.. (1995). *Leadership Research: Finding, Practice, and Skills*. Boston: Houghton.
- Preedy, M., Glitter, R., and Wise, C. (2003). *Strategic Leadership Challenges. Strategic Leadership and Educational Improvement*. London: Cromwell.